

REGÉLŐ.

PESTEN vasárnap július 27^{kén} 1834.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csütörtökön. Fél évi díja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Képek nélkül egy ezüst forinttal olcsóbb. Buda-pestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóírásnak egyes száma 24 kr; egyes kép 12 kr. p p.

ORSZÁGISMERTETÉS.

Belgrádi utazás. *(Folytatás.)*

Kilencz óra tájban volt (majus 31-kén), midőn uti levelünk elkészülvén a' reánk felvigyázásra mellénk rendelt hivatalbeli személyek, u. m. az egészségre ügyelő biztosságtól egy ellenőr, 's egy általvezető, a' harminczad részéről pedig egy felvigyázó társaságában tágas 's jó készületű ladikon a' Duna jobb partjáról Belgrádra elindulánk.

A' Duna itten legszelebb, e' tájon szakadván beléa' már magában is nagy folyamú Száva; szélességét 600, mélységét 4—5 és néhol 6 öltre teszik. — Szép volt látni, mint küzd az ősz Dunával a' hozzá képest még is csak sihedernek tetsző verhenyeges Száva, egy ágyban is különböztetni akarván folyását; mig nem — néhány száz ölig különöztvén — Belgrádon alól csak ugyan öszveelegyedve csendes méltósággal folytatják együtt utjokat. — A' szél kevéssé felháborítá ezen tömérdek víztömeget, 's annak bizonyára némileg rémitő hulláma kellemesen hintáztatá ladikunkat. — A' tájék festhetlen! A' Duna és Száva folyamainak meszsire látható csillogása; az előttünk álló óriási Belgrád vára; annak oldalait környékező völgyek; a' szerbiai kékelő hegyek; a' csinos 's mintegy hegyre emelkedő Zimony városa; ennek zöldelő szőlős hegyei az elragadtatásig mulattaták szeminket! — Illy kellemes érzelmek között szállánk ki az általunk ohajtott Belgrád alsó bástyáji között a' Duna jobb partjára!

Különösnek tetszhetik az olvasó előtt, hogy mi Zimonyból a' Duna jobb partjáról indultunk-el, és ismét a' Dunának ugyan azon partján szállottunk-ki Belgrád falai alatt! — Nem kell itt elfelejteni, hogy a' Száva Zimony és Belgrád között szakad öszve a' Dunával; — tudni kell to-

vábbá azt is, hogy itten a' Duna, mind eddig délnek jöven, hirtelen napkeletre tekeredik; — e' szerint tehát látnivaló, hogy Zimonyból, ha a' Száva közben nem volna, szárazon lehetne Belgrádra menni.

Belgrádot két részre lehet osztani, u. m. az erősségre, melly az alsó és felső várból áll, és a' városra. — Mi, az ugy nevezett vaskapu előtt, a' bástyák iszonyú erősségű kőfalai közé egészen a' Dunába beépített kikötőben (portus) léptünk-ki ladikunkból, 's előbb ezen alsó vár napkeleti oldalát jártuk öszve. — Ezt minden tekintetből elhagyatott állapotban találtuk; még csak őr sincs itt, 's nem félhet a' vizsgálódó idegen, hogy csak a' ki vagyot is reá kiáltsák. Egyedül az óriási vár büszkén emelkedett mohos ormainak tekintete az, melly a' kicsapongást korlátozza. Sajnálkodva szemléltük az itten álló, dicső emlékezetű II-dik József császár hadai által készített, roppant épületeken az átaljános pusztulásnak nyilvánosságos jeleit, melyekből nyilván kivehettük, hogy mióta a' Török birtokában vannak, rajtok legkevesebb javítás se tétetett. — Ezen épületekben — mint az ablakokon benézve láthattuk — többnyire ágyúk, ágyú-szekerek, 's más tábori eszközök minden rend 's gondviselés nélkül hevernek. — Utszáji térdig érő dudvával felnöve, néhol kótorlásokkal terítve alig járhatók. Jele, hogy ezen részen a' denevéreken 's éji baglyokon kívül más nem lakik; mi legalább az alsó vár ezen oldalán egy Töröknél többet, ki vízzel töltött két bőrszakot a' felső várba vivő lovakat kísért, nem láttunk. — Az itteni sánczok között csaknem a' Duna parton áll egy erős, terméskövekből készült, csonka torony-forma épület, mellyen néhány igen kicsin és szűk lyukak szemléltetnek. Ezt a' vétkeesebb rabok fogházának mondják. Mellette van a' vesztőhely, egy felemelkedett gömbölyű kőrakás, mellyet Nebojsza-nak neveznek.

Az alsó várnak ezen részén mentünk keresztül a' városba előre emlékeztetvén a' mellénk rendelt felvigyázók által, hogy a' fenálló rendelkezések szerint semmit se illessünk, 's a' lakosokkal még csak ruháink szélével történhető közösüléstől is óvnánk magunkat: ellenkező esetben a' mostani kedvező körülményekhez szabott tiz napi veszteglés (Contumacia) ala kellene' esnünk.

Megütközésünknek első tárgya a' sánczokon keresztül vivő hidak voltak, mellyek nemcsak hogy vékony, jobbára faragatlan görbe gerendákból rakattak elannyira, hogy ha az ember mentében lába alá nem vigyázna, igen hamar orrára bukdoshatna; hanem még az eltört vagy elrothadt gerendák hijánosságai is láb-töréssel fenyegetik a' vigyázatlan bámulót. — Ezen gondatlanságon volt álmélkodásunk között éppen a' sánczok végén az ut mellett pillantók-meg a' temetőt. Boldog Isten! milly borzadás lepett meg minket midőn csaknem mindenik sirhalmot feldulva felkaparva találtuk, 's belőlek néhol deszka, néhol pedig fahasítványokat felállítva kiállani szemléltünk. Okául ezen sirhalmok nyitva létének azt értettük kísérőinktől, hogy azokat az itten felette nagy számmal levő, 's többnyire gazdátlan éhező kutyák, mellyek csak a' jótévők alamisnálkodásaiból kapnak néha eledelt, szokták felkapargatni. — A' Törökök, mint értettük, halottjaikat, arczczal profétájok sirja felé fordítva ülve szokták eltemetni, 's innét van az, hogy sirjaik nem hosszasok mint a' keresztényekéi, hanem kerek formájúak; a' gödrök pedig olly csekély mélységre ásatnak, hogy a' halottnak feje felett alig lehet egy látnyi földcske.

Ezen borzasztó helyről nem igen messzebb száz lépésnél fekszik a' város. — Igen sűrűn épült házai közönségesen fából készültek, 's csupán apró, szurkos, és rongyalló kalibákat ábrázolnak. Tetejek csaknem egészen lapos, és vályú-forma cserepekkel rakatott-be; — rakatott mondom, mert több helyeken láttuk, hogy az ilyen ház-fedő cserepek, nehogy a' szélről leszóratassanak, kövekkel vannak megnehezítve. — Ablakokat egy török házon se láthatni; azok talán csak az udvar felőli részeken lehetnek, hogy aszszonyaik idegen férjfiakra még szemeiket se vethessék. — A' háznakak utszára nyuló elejek rendről rendre egy osztályú bolt-formát mutatnak, mellynek deszkákból készült ajtaja, úgy mint vásári sátorinknál, fel 's alá nyil. — Nincs azonban rajtok kapocs vagy zár; hanem vagy kötelekkel köttetnek-fel, vagy karókkal szoktak kitámasztatni. Mondják, hogy a' bezárás is csak ilyen formán szokott még éjszakára is megtetetni, és még is igen ritka eset, hogy valami lopás történjék. — Ezen helyeken szoktak a' férjfiak rendesen minden foglalatosságaitat teljesíteni; a' kereskedő árulja portékáit; a' mesterember dolgozik; a'

korcsmáros czukor nélküli seprős kávéját méregeti; a' heverők pedig szőnyegeken, keresztbe vetett lábaikon ülve, dohányozgatnak. — Furcsa az is Belgrádon, hogy bár minden háznak eleje egy egy boltot képez is, az egész városban csak egyetlen egy czimer van, a' három szerbiai leányokhoz. Tulajdonosa csak ugyan szerbiai keresztény, ki Konstantinápolyból hozott portékákkal kereskedik. — Az ilyen utszákat közönségesen igen sok ember szokta járni; de ezektől még is igen keveset kellett őrizkednünk, hogy általok ne illettessünk; elég emberséget tudnak ők abban, hogy az idegeneket magok önkénynt kikerülik. (*Végz. köv.*)

Pesti ut, július elején, 1834.

Édes Illésem! —

1.

A' barátság szent, és meleg könnyei gördültek arczinkon alá, midőn össze forrt ajakink a' vég istenhozzádot rebegék. A' végzet engem rokonabb utra intve elragadt tőled, de testben csak, lelkem a' sirig nálad maradt. — A' távozás szilajul faggatá, a' kedves remény gyengéden melengeté keblemet, minden egy egy előtűnő gondolat-ágra elérhető koszorúkat, 's teljesülhető vágyokat függesztvén, — Kifejtözve öledből sebhedt szívvel ültem kocsimra, 's távoztam onnét, hol nevelésem bölcsője, 's ifjú koromnak annyi kedves emléke maradt; senki, csak te édes Élim 's a' halkan lengő szellő ölén hajlongó mezei virágok sohajták „Isten veled jó vándor, légy boldog utadon“ 's mit kellett éreznem az utósó hajlék eltűntekor, az keserű, az kinos volt!

Kocsisom — haranyai pór — árva Merkóji közé pattogva sietve vitt-be az üszögi kis erdőcskébe, hol mig ő torkát öblögeté, én a' csinosan kerekülő mulató erdőt járam körül, mint sokszori sétánk irányát, 's ismét távoztunk. Balra a' jó ború Mecsek, 's tövében kereszténységünk erére emlékeztető Pécsvárad: jobbra a' bucsús Gyüd 's Harsán hegyei mulaták szemimet, 's az étellel elhintett lapályon egyenesen metszett uton haladtunk Szederkényig, hol egyéb alig emlékezetes, mint hogy fél cseh, fél magyar vendéglőnk, 's mellette siket is, fél órai koczolódásim után — az annyira kikiáltott német vendéglők becsületére legyen mondva — „nincs semmink“ -kel felelt. A' német csapláro-

sok készsége, 's a' jártas pécsi ut forogván eszemben, kocsisomat elindulásra kisztetém. „Jobb is ifiú uram“ felelt ő, 's apróinkat elügettették. — Mohácsot szőlős domb fedezgeté, 's néztem csak a' futó Duna körében meredező hegyeken csüggének; mig este lett. Keleten a' láthatár elfeketült, 's nyugotról rózsá-tűz lövelt a' cseres Mecsekre, szelid sugarai a' mennyekig ágaskodó fellegeknek csak itt ott egyes csucsaira folyasztván vérpiros fényt. Elérők most a' szőlő-domb melletti völgyet, 's a' borzasztó sik előttem feküdt — Az est megettem csendes volt, és csak a' kis prücskök kellemes lármáji, 's a' szomszéd petrenczékbe szerelmesedett kocsis hosszú értekezése az idei termésről zavará azt. Keletről búsan fújt a' zivatart hozó szél, a' viritó hegyek elszomorodva setét homályba bujtak; — fen megdörrent, 's vakító villámok folytak a' földre oda, hol szent porok alusszák békes álmokat, és a' setétbe burkolt komor tért felvilágíták. Hallottad volna csak édes Illésem a' rettenetes csattanásokat, a' lelket fásító villámi sivitásokat, láttad volna csak e' dühös elemi csatát, a' ropogó fellegeket, 's a' vérmezőt martalék gyánánt nyögve ott fekünni, 's minden mennykő-csapást el-eljajdulva fogadni, barátom! a' hajdani véres veszedelem ezer irtózatossá rémjeivel áll vala előtted, 's felkiáltál vala velem: „Istenem! besulyosak ostromaid; szegény nemzetem! illy viharok dultak könnyezetlen sirod felett? — Fen fellegek dörögtek, alant pusztító szelek dühöngtek, 's én egy becses hajlékba, kedvesen ölelő karokba siettem. Isten veled! —

2.

Édes barátom! — Innepi volt a' hajnal: a' kelet elpirult, mint az első szerelmi vallomáson evődő leányka; 's a' nyájas reggelt maga hozta-fel Phoebe rózsákba burkoltan. Gyönyörű volt az, 's tán legszebb, legérdeklőbb minden reggelim közt. — Az égnek fényei csak nyugotra pillogtak még, de bágyadtan, 's Luna közben lebegett; a' völgyek szürke ködei elszállongtak; a' bükkök lombjai fény-koszorúkként csillogának, 's a' gondviselés iránt hála-dalra fakadtan lebegének az éji eső után kiujult levegőben a' pacsirták; és én Mohács nyugoti szélén az Idvezítőnek kinhelyén álltam, szemim könnyekbe forogtak, mert körülem minden olly innepi, olly nagy, olly búsító vala; mellettem a' mennyei

mester jelképe a' kápolna emeletes sarkán mesterileg a' kinok legdühösb 's egyszer'smind legoda-adóbb képében festve függött; megettem a' szőke Duna, melly Mohács elestekor nyögve vitte a' nemzetet igájába; 'előttem pedig a' nagy sir, melly bajnok honosink olly nagy számát eltemeté (?) — Hosszú széles tér ez; egyik felét népes faluk, 's kellemes erdőcskék, másikat a' Duna 's Mohács foglalja-el; a' térség most gabonával gazdag. Kalap-levéve sietett a' pórság a' mezőre (hol a' szelek fuvalmán dagadva hullámozott a' kalász), 's végezve reggeli fohását munkához nyúlt. Amott feljebb az ugy nevezett Lajoshidja mellett fürge lányok kapálták a' tengerit pongyolán 's feltüzöttek. Otta' szőlők tövében búsan fűtyörészve szántá a' barna földet egy legényke, nem tudván, nem is sejtván, mi szent hamvakon tipor. Illésem! neked szeretnék illy rendkívüli reggelt. — Mohács a' Duna jobb partján nyujtózik; kevés csinos épületekkel jeleskedik. A' Mohácsi kalvárián minden augst. 29-én év-innep tartatik, midőn az elhunytakért áldozatok nyujtának-be a' harczok urának; ekkor Lajos a' legszebb reményű fejedelem mellképe a' szónok jobbára, 's ezen áldozatok alapítójáé Király József pécsi fő papé a' szónok baljára függesztetnek, és dicsérő beszédek mondatnak a' hősek felett. Kitünő Mohácson a' fő papi lak, melly izletesen rendelt kerttel ajálkozik. A' kastély keleti sarkán van egy terem, hol a' gyászos csata szerencsés kézzel van ábrázolva, kivált a' futó Lajos királynak borzasztó vissza hanyatlása pára-szakadt lovával a' csádés Csellébe. Jobbra ismét egy kép van; mellyen megint egy csata van lerajzolva, ugy azonban, hogy itt már nem a' Magyar hanem a' Török veszt 's pedig ugyan Mohácson N. Leopold alatt 1687-ki aug. 12-én. — Ez azon kastély, mellyet 2-dik József meglátogatásával szerencsésített. — *(Végzet következik.)*

J E L E S M O N D A S.

A' gyermekek.

Ne hidd, nem igaz, hogy a' vének
Kétszer gyermekekké lennének;
Gyermekek az ember, a' míg él:
Csak a' játék-nemben cserél.

Szabó László után L. Amalia.

Lepék.

A' hernyó lepe lesz, 's nemesebb sorsára megy által.

Ő csak az ifjak közt vannak előre lépék.

Szenvey; közli S. Karolina.

Mit tesz a' jó barát. Sok eltévedt szív megmentőt talált barátjában; az erény pályáján tántorgott sok szív istápot lelt abban, és így sok ifiú, ki különben lassacska juthatott volna ösvénye céljához, a' jó barátban buzgó 's bátor uti társra talált, ki őt minden előt nélkül oda vezeté. Gellert.

Aphorismák N. Kátáról. Négy kort mutat az esztendő, 's elvégzi mindeniket: ember az őst ritkán érheti, 's már is fogy.

Az erénytelen embernek 1-ső nagy kára, hogy született; 2-dik pedig, hogy születvén élnie kell.

Három tövis közt fonnyad-el szárán életünk rózsája: hizelkedő, rágalmazó, 's álnokság közt.

Legfőbb tudomány — önismeret: tudatlanság — önképzelet.

Csernyánszky.

K Ö L T É S Z E T.

Vak szerelem.

Nem leány, nem is menyecske, 'S így enyelgjük-át napunkat

Kit szívem szeret;

Ketten, boldogan, —

Kis madár, egy házi fecske

'S ő felejt: messze földön

Birja kedvetem.

Hogy hazája van;

Néha eljő ablakomra

Elfelejt: hogy hű párja

'S békopogtatom,

Rá epedve vár,

És ölemben és karomban

Várja otthon elmaradtát

Játszva ringatom.

Egy kis fi-madár.

Néha étkét ujjaimból

Mondhatnám a' kis gonosznak:

Dalva csipdesi,

„Menj, te rossz madár!

Néha berzenkedve száját

Hivtelenség legrutabb bün

Számhoz érteti.

Nem szeretlek már!”

Ah! de hogy gyűlöljem őtet?

Mondjátok nekem,

Hogy taszitsam-el magamtól?

Hogyha — szeretem.

Garay.

K Ü L Ö N F É L E.

Különös fogadás. Ismeretes dolog, hogy az Angolyok szenvedélyes fogadók. Így a' többi közt egy gentleman 12—15 esztendő óta minden esztendőben rendesen fogadott, hogy augusztus hónap első szombatján esni fog; és a' fogadást csak egyetlen egyszer vesztette-el.

Medvék szoptató dajkáji. Semmi se hasonlít amanyomorúsághoz, melyet bizonyos familiáknál éjszaki Amerikában az asszonyok szenvednek. Ezeknek a' legkeményebb dolgokat kell véghez vinniek; eladattatnak, elcseréltetnek, vagy pusztákon, erdőkben és hősivatagokban odahagyatnak. Nekik férjök, vagy jobban szólván hóhérjök, első intésére engedelmeskedniek kell. A' legkisebb ellentállás vagy ellentmondás legkeményebb büntetést hozna fejükre. Néha, ha gyermekeiket elvesztik, kényszerítettnek fiatal állatokat szoptatni: így mikor férjeik valamely medve-

kölykeket fognak, 's azok még pecsenyének igen gyengék, feleségeiknek addig kell őket szoptatni, míg elég erősek lesznek. Azt állítják, hogy a' medvének husa akkor sokkal fehérebb és izesebb mint egyébkor.

Az árulók királya. I-ső Jakab skót király éjjel az ágyban nagybátyja az Atoli gróf Gautier által, ki a' trónus után sovárgott, megöletett. De ezen áruló Edinburgban tettének jutalmát kapta; mert ott a' pelengérre állittatván a' világ láttára egy megtüzesített vas koronát, mellyen ezen szók állottak: „az árulók királya“ nyomtak fejébe. Egy csillag-jósló (Astrolog), mint mondják, Gautier-nak egykor azt jövendölte, hogy nyilván, nagy nép-gyülekezet előtt fog megkoronáztatni, 's ez ime meg is történt.

Első kávéivó, és kávé magyar országban. — Honunkban hihetően I-ső Apafi Mihály volt az első, ki a' kávé megkóstolta. Ezen erdélyi fejedelmet 1663-ban Ahmet nagyvezér érsekujvári táborába hívatta; a' herczeg megjelent udvarlására, megcsókolá a' pogány basa kezeit, lábait pedig a' fejedelmi nemesek csókolák. Ali basa sátorában azután mind a' herczeg, mind udvari népe megvendégelteték kávéval, és serbettel. Ez időtől fogva jöhetett tehát a' kávé hazánk szerte divatba. 1709-ben Rákóczy Ferencz fejedelem konyhájának számára egyszerre 20 font kávé vásároltatott és pedig fontja 2 (ezüst) fton. — Magyar országban legelső nyilvános kávéházat Pozsonban nyitá meg 1730. Karczoly nevű ottani lakos, és így honunkban ő volt az első kávé. Ez időtől fogva kezdé magát szégyelni a' polgár, ha meleg sert, a' falusi tehetős nemes ember pedig, ha az addig szokásban volt meleg mézes bort kellett innia, mert a' kávé mind inkább divatba jött, legalább a' tehetősebbeknél, 's mai nap már szinte minden csárdában fekete kávéval kínálják ebéd után az utazót. — A' városokban csak hamar szaporodni kezdenek a' kávéházak. Debreczen II-dik József idejéig kávéházat meg nem szenvedett; Temesvárott 1809-ben mintegy 12 kávéház, Pesten 20; — 1829-ben Budán 16 volt; Pesten most 43 számláltatik.

Állatok megjelenése a' játékszínen. A' parisi játékszíneknek egyik buzgó látogatója kiszámolta, hogy a' tolvaj szarkától fogva a' brazilai majomig 68 különféle állat játsza szerepét azon főváros játékszínein. A' nézőjátékok ezen nemét méltán Bestiodrama névvel tisztelhetnök meg.

Kérdő rejtvény.

- 1) Mikép lehetne csallhatlan bizonyossággal előre megmondani, milly számok fognak kijönni a' lotterian? Sz H M.
- 2) Mellyik várnak építésekor nem sokat gondoltak a' kőhordással, hanem csak földdel? K. M. B.
- 3) Mellyik ér van cserépből?
- 4) Mellyik alap van a' főtétön? Zombori Móricz.
- 5) Mi legjobb a' sütő kemenczében?
- 6) Mit teremtett az Isten minden ember szeme előtt? Simon Ferencz.

Előbbi rejtvény: Teremtő.

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiacz 86. szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi, uti utca 612.